Een meedogenloos gehoor

MAUK WESTERMAN HOLSTIJN

Een meedogenloos gehoor

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV
2022

Copyright © 2022 Mauk Westerman Holstijn
Voor overname kunt u zich wenden tot Em. Querido's
Uitgeverij BV, Weteringschans 259, 1017 XJ Amsterdam.

Omslag Nanja Toebak
Omslagbeeld Kevin Deery/Arcangel
Foto auteur Emmy Scheele

ISBN 978 90 214 3650 0 / NUR 303
www.querido.nl

INHOUD

De geboorteakte *7*
Droogte *46*
Het syndroom van Fields *60*
Nattigheid *80*
Breken *91*
De claustrofiel *110*
Een meedogenloos gehoor *137*
Het schip *149*
Het kruid en de zin *163*

DE GEBOORTEAKTE

1

Zijn zoon heette Jimmy. Op de geboorteakte zou James staan, maar hij zou Jimmy heten. Als Stephen aan die naam dacht, dacht hij aan New York, aan honkbal, aan immigranten en *The Godfather*. James was de naam van een Europese heilige, maar Jimmy was de naam van de VS. Hij zou 'Jimmy' in kunnen vullen als nationaliteit. Stephen was een man van tradities. Hij had zojuist een taxiritje van het ziekenhuis naar het stadhuis gemaakt waar hij zich negen maanden op verheugd had. Terwijl moeder en kind rusten, gaat vader naar het stadhuis om zijn zoon in te laten schrijven in de burgerlijke stand. Stephen was niet opgevoed met een geschiedenis, dat vonden zijn eigen ouders niet belangrijk. Hij wist bijna niets over zijn grootouders. Hij wist dat hij geen familie was van Lord Baden-Powell, zelfs niet heel ver weg.

Maar Jimmy Powell zou een geschiedenis hebben, dankzij zijn vader. Met een lach gaf hij het formulier weer aan de baliemedewerker, die hem feliciteerde. Hij liep terug naar de taxi en dacht: ik hoop dat-ie nog leeft.

Hij schudde zijn hoofd om zich van die nare gedachte te ontdoen. Waar kwam dat vandaan? Zo moet je niet denken. Stephen had de hand van zijn vrouw vier uur lang vastgehouden, hij was geen held, maar hier moest en zou hij haar doorheen helpen. Hij verheugde zich niet op de vrijkomende lichaamsvloeistoffen op het moment suprême, maar het was een erezaak. Toen had Amanda hem tussen een puf en een pers door toegegromd dat hij op moest rotten. Kennelijk mocht hij haar niet zo zien. Prima, hij had zijn moed voldoende bewezen. Hij had nog een uur op de gang doorgebracht, wachtend op het huilen. Er werd niet gehuild. Een verpleegster kwam aankondigen dat 'het eruit was'. Hoe kon hij dat niet gehoord hebben? Het was gekomen in totale stilte, wat, en dat wist Stephen donders goed, een heel slecht teken was.

Zijn angst was ongegrond gebleken. James Anthony Powell was zo gezond als maar kon. Zijn eerste hap naar adem was van een kracht die door de verloskamer echode als een windvlaag. Hij was twee weken te vroeg, had de kleur van verse kreeft, en hij wilde leven. Hij greep de verloskundige bij een arm voordat de navelstreng werd doorgeknipt, en spartelde zo dat er twee verpleegsters aan te pas moesten komen om hem iets aan te trekken. Dat hij niet huil-

de was wel gek, maar niemand kon ontkennen dat ze met een uitzonderlijk gezonde baby te maken hadden.

Zo waren er nog meer dingen die niet per se alarmerend, maar wel heel ongewoon waren. Jimmy Powell weigerde de eerste twaalf uur na zijn geboorte te eten of te slapen. Hij lag in Amanda's armen te spartelen alsof hij aangevallen werd. Amanda kon de weerspiegeling van de lampen aan het plafond zien in het oogwit van haar zoon. Ze boog zich omlaag om hem een kus te geven, en hij draaide zijn zware babyhoofd naar haar toe, staarde haar aan en maakte een happende beweging. Ze schrok ervan, en was er verrukt over. Haar kind herkende haar! Hij was nog geen halve dag oud, maar hij wilde communiceren met zijn moeder! Groot was haar teleurstelling toen de postnatale controle kwam en Jimmy precies hetzelfde gebaar naar de arts maakte. Hij herkende geen moeder, hij herkende gezichten. De arts verstijfde. Dat had ze een pasgeborene nog nooit zien doen. Dat zeg je natuurlijk niet tegen een ouder, maar Amanda zag de geschokte uitdrukking en had meteen een nieuwe reden om haar arts niet aardig te vinden.

Stephen had voordat hij wegging natuurlijk ook de kans gekregen om zijn zoon vast te houden. Hij had de wijdopen ogen en het happen ook gezien, en erom gelachen.

'Wat is hij actief, hè?' had hij vrolijk opgemerkt. 'Je moet 'm echt in bedwang houden.'

‘Ik weet niet waar hij die energie vandaan haalt,’ had Amanda verzucht. ‘Ik ben kapot.’

Stephen veegde het bezwete haar uit haar ogen en gaf haar een impulsief kusje. Op het moment dat Jimmy tussen de lichamen van zijn ouders klem zat, zette hij zich schrap om zijn moeder niet aan te hoeven raken. Amanda had het niet gezien. Stephen zou het haar nooit vertellen.

Jimmy’s uithoudingsvermogen bleek groter dan dat van zijn beide ouders. Na de nodige tests en controles werd hij in bed gelegd in de daarvoor bestemde ziekenhuisvleugel. Toen zijn vader terugkwam van het stadhuis was Amanda diep in slaap, maar Jimmy nog klaarwakker.

Die avond werd hij voor het eerst te ruste gelegd in zijn ouderlijk huis, in de babykamer die voor hem was klaargemaakt, en lag nog uren wakker, de verduisterde ruimte in te staren. Stephen wachtte nog lange tijd op de gang, in de hoop dat hij hem zou horen huilen. Niets. Alleen zo nu en dan een hijgende ademhaling uit een klein paar longetjes, een ademhaling zoals die van iemand die een trap op is gerend. Toen Stephen eindelijk de moed had opgebracht om nog even binnen te kijken, begon Jimmy weer te happen en om zich heen te reiken.

En dan nog het probleem van de borstvoeding. Dat komt op zich vaker voor. Amanda maakte zich zorgen om die constante kauwbewegingen van haar kind. Gelukkig bleek hij niet te bijten, maar hij dronk ook helemaal niets. Toen Jimmy anderhalve dag oud was

leek hij eindelijk gewend aan de aanraking van zijn ouders, maar zodra hij een glimp van een borst opving deed hij weer zijn uiterste best om te ontsnappen, en zodra hij begreep dat dat niet kon keerde hij zich af van de borst, met zijn ogen en mond stijf dichtgeklemd. Wat kun je daaruit opmaken? Zijn afwijzing van Amanda had niet duidelijker of pijnlijker kunnen zijn, zeker omdat flesvoeding zo makkelijk ging. Jimmy dronk een halve fles in een halve minuut, en vervolgens liet hij los; dan had hij genoeg gehad. Het staren naar de mensen in zijn blikveld ging uiteindelijk ook over, binnen een paar weken maakte hij juist met niemand meer oogcontact. Hij sliep en at als een baby, maar zonder ooit enig geluid te maken. Stephen en Amanda waren zich ervan bewust dat ze dat als een grote zegen moesten beschouwen, al voelde het niet zo. Het spartelen hield op; Jimmy veranderde in een lethargische pop, die soms uren wakker maar bewegingloos in zijn bedje lag. Pas toen hij een maand oud was huilde hij voor het eerst, en op een voor een baby volkomen ongekende manier.

Amanda ijsbeerde vaak met haar kindje in haar armen door het huis. Ze sprak, zong, knuffelde, kuste en vertroetelde het, zonder ook maar het minste teken van waardering te ontvangen. Ze hield hem urenlang vast, bewoog hem ritmisch op en neer, en een keer overwoog ze zelfs hem te laten schrikken om maar enige reactie te ontlokken. Een lachje, een huiltje, iets. En op een dag, toen haar wanhoop en

teleurstelling misschien voor Jimmy voelbaar waren, zag ze tranen in zijn ogen. Zonder een geluid, zonder een snik of een schreeuw huilde hij. In zijn ogen zag ze een overweldigend verdriet. Stephen was er niet. Ze zeeg neer op de bank met haar zoon in haar armen en zei: 'Het spijt me. Jij hebt hier natuurlijk ook niet om gevraagd.'

Jimmy keek haar even aan, zonder de happende beweging waar ze zo'n hekel aan had gekregen. Zijn stompe vingertjes reikten naar haar hand, en veegden even twijfelend over haar knokkel. Toen rolde zijn hoofd achterover en staarde hij naar het plafond.

2

In Dayville leefde ooit een man die Robert Palladino heette. Op de avond van 21 maart schonk hij zijn laatste kop thee in, deed hij zijn kleren uit, maakte het bed op dat hij deelde met zijn vrouw Tracy, en gooide de thee, die ondertussen koud was geworden, weg. Die handelingen, inclusief het weggooien van de thee, verrichtte hij bijna elke avond.

Robert Palladino dacht vaak aan zijn werk voor hij in slaap viel. Je zou dat kunnen interpreteren als een teken van stress of 'workaholisme', maar het hielp hem juist in slaap te vallen. Robert werkte op de humanresourcesafdeling van een bedrijf dat het vermelden niet waard is. Hij had nauwelijks verantwoordelijkheden maar een prima salaris, geen duidelijke vaardigheden, charme of een interessante

kop. Hij had wel een mooi huis in een buitenwijk in Oregon, een lieve vrouw en een langzaam groeiend pensioen. Als hij bedacht hoeveel geluk hij in zijn leven had gehad sliep hij makkelijk in, en zolang hij zich van dat geluk bewust was hoefde hij zich er ook niet schuldig over te voelen. Zolang hij toegaf hoe gezegend hij was, hoefde hij zich niet met de minderbedeelden bezig te houden. De enige echte pech die hij in zijn leven had, was dat hij op zijn tweeënveertigste stierf.

'Ik ga,' zei hij.

'Ik kom zo,' antwoordde ze.

Robert keek even naar zijn vrouw, die haar oorbellen afdeed en haar make-up verwijderde. Weer zo'n avondritueel, maar dan een dat aan vrouwen voorbehouden was. Hij liep de trap op. Hij gedijde bij regelmaat. Het zou bijna oneerlijk zijn om hem vredig te noemen, omdat hij zelf geen enkele moeite had gedaan om zo te worden.

Had hij geweten dat dit de belangrijkste dag van zijn leven was, de enige belangrijke dag van zijn leven, dan had hij het misschien anders gedaan.

Tracy Palladino werd vroeg en met hoofdpijn wakker. Het was verleidelijk om in bed te blijven, maar ze wist uit ervaring dat dat het alleen maar erger zou maken. Robert sliep nog. Ze glipte de kamer uit en maakte een cappuccino als pijnbestrijding.

Ze kleedde zich aan, ontbeet, maakte lunch voor

haar man en voor zichzelf. Gewoonlijk was de geur van verse koffie genoeg om hem uit bed te krijgen. Pas toen het tijd was om te gaan, riep ze: 'Hé, vader Jacob? Je komt te laat!'

Geen antwoord.

Robert lag nog precies zoals ze hem had achtergelaten, met een uitdrukking van serene rust. Toen ze hem een por gaf, voelde ze de koelte van zijn huid. Even stond ze verstijfd, toen trok ze het dekbed van hem af en viel de lach van haar gezicht.

De ambulancebroeder bood, heel aardig, aan om Roberts werk te bellen en te vertellen wat er was gebeurd. Ze hadden het huis af kunnen branden zonder dat Tracy het had gemerkt.

'Ik ga,' had hij gezegd.

'We kunnen de familie voor u informeren, als u dat wilt?'

'Nee, dat moet ik zelf doen,' zei Tracy, maar ze maakte nog geen aanstalten om op te staan.

De patholoog-anatoom deed zijn werk in de slaapkamer, maakte het geval officieel en deelde Tracy mee dat hij 'niet geleden' had.

'Dat weet ik,' zei ze. 'Ik zag het aan zijn gezicht.'

Ze haalde diep adem en draaide het eerste nummer.

3

De grote doorbraak in het geval-Jimmy Powell kwam toen hij bijna twee maanden oud was. Stephen had

een nieuw dekbedovertrek voor zijn zoon gekocht op de vrijmarkt. Hij had ruim een uur doorgebracht tussen de waardeloze prullaria van vreemden, omdat hij eigenlijk niet naar huis wilde. Jimmy's aanwezigheid was zwaarder dan de fundering van hun gezin kon hebben. Stephen lag vaak wakker, in de wetenschap dat zijn zoon ook nog niet sliep. Allebei verspreidden ze een draadloos veld van angst en stille wanhoop, waarmee ze elkaar wakker hielden. Hij had alles willen geven voor een kind dat de nachten kapot huilde, in plaats van ze kapot te zwijgen.

Hij wilde een ander kind. Een kind dat lachte. Een kind dat zijn vinger greep. Een kind dat geluid maakte. Dat was Stephen en Amanda ontzegd. Hij keek in het bedje, waar zijn zoon naar het plafond lag te staren. Hij pakte hem op en snuffelde even aan de luier. Niets. Het was er ook niet het tijdstip voor. Hij kon de klok op de stoelgang van zijn zoon gelijkzetten. 'Ik heb een cadeautje voor je,' zei Stephen meer tegen zichzelf dan tegen Jimmy. Het kleine dekbed was wel schattig, de letters van het alfabet stonden erop gerangschikt in kleurrijke rijen. Raar dat producten voor baby's altijd zo'n leuk ontwerp hebben, dacht hij. Alsof dat die baby's iets kan schelen. Alles voor het oog van de ouders, natuurlijk. Een puppy op een rompertje maakt je kind leuker om naar te kijken.

Toen Stephen zijn zoon in bed legde probeerde Jimmy zijn hoofd op te tillen om te zien wat er was veranderd. Zodra hij een glimp opving van de letters op het dekbed bewoog hij zo fel en plotseling dat Stephen hem vrij hard op het matras liet vallen. Jim-

my duwde zijn korte wijsvinger diep in het dekbed, zijn hele armpje gestrekt om een bepaalde plek te bereiken.

Stephen volgde zijn vinger met zijn blik. *R.*

'R,' zei hij hardop. Zodra hij gesproken had, verplaatste Jimmy zijn handje naar de O. Hij maakte een duidelijke, doelmatige beweging naar de O.

'O,' bevestigde Stephen. Jimmy's tandeloze mond opende zich en hij lachte, voor het eerst. Zijn hand verplaatste zich weer.

'B,' zei Stephen ademloos. Jimmy wilde bij de andere kant van het dekbed komen, maar daar kon hij niet bij. Hier gebeurde iets belangrijks, iets cruciaals, dat begreep Stephen meteen, al kon hij nog niet vermoeden wat. Jimmy had gelachen. Heel bewust gelachen naar hém, toen Stephen hem begreep. Hij hielp Jimmy bij de E te komen.

'E,' sprak Stephen prompt. Jimmy wees naar de R en de T, en zodra Stephen die letters had uitgesproken, richtte Jimmy zijn mollige armpjes ten hemel, wierp zijn massieve hoofd in zijn nek en gaf een overwinningskreet. Tranen van vreugde stroomden over zijn appelwangetjes, en hij lachte uit volle borst. De deur vloog open.

'Is dat...' Amanda's stem klonk sissend, te hard om het fluisteren te noemen. Haar handen grepen de spijlen van het bedje. Jimmy zag haar en reikte weer naar het dekbedje. Stephen zette hem rechtop tegen de wand zodat hij er makkelijker bij kon.

ikbenrobert

Stephen en Amanda keken naar elkaar in een onuitgesproken verzoek om uitleg, die geen van hen kon geven. Ze wisten dat ze getuige waren van iets unieks. Laat het gezegd zijn dat ze zich er goed onder hielden. Ze verspilden geen tijd met gejank, ontkenning of zinloze vragen. Ze zetten Jimmy op de commode met het dekbedovertrek voor hem als een toetsenbord, en schreven de letters op de binnenkant van een kartonnen melkpoederverpakking.

Ik ben Robert ik kom uit Oregon

Stephen rilde en liet de pen vallen. Zonder iets te zeggen raapte Amanda hem op en nam het schrijven over.

Ik ben getrouwd ik heb een baan

Daar stopte hij, alsof er verder niets te zeggen was. Amanda kon niet naar hem kijken. Het kind op de commode was een zwart gat in haar blikveld, dat haar onherroepelijk op zou zuigen als ze ook maar even haar ogen op hem richtte.

Twee minuten lang zat het hele gezin vertwijfeld voor zich uit te staren.

Toen haar hartslag weer begon te vertragen bestudeerde Amanda haar kind. In de afgelopen twee maanden had ze nooit op zo'n manier naar hem gekeken. Dit was helemaal niet haar kind. Ze hoefde er niet van te houden. De rusteloze stem van het schuldgevoel dat haar wakker had gehouden werd

eindelijk stil. Ze schrok van de kalmte in haar eigen stem.

'Waar kan dit door veroorzaakt zijn?'

Het duurde even voordat Jimmy, eigenlijk Robert, zich realiseerde dat die vraag aan hem gesteld was. Hij probeerde zijn schouders op te halen.

4

De eerste twee weken na zijn wedergeboorte had Robert nog geprobeerd te praten, daarna had hij dat opgegeven. Hij had ontdekt dat praten veel minder simpel is dan een ervaren stem beseft. Het begint in de keel, met stembanden die voldoende kracht en elasticiteit moeten hebben. Gevolgd door een uiterst ingewikkeld samenspel tussen kaken, lippen, tong en tanden, dat slechts een paar gespecialiseerde artsen helemaal ontraadseld hebben. Robert had nauwelijks controle over zijn ledematen, laat staan over zijn mond. Open en dicht, meer ging niet. Twee maanden, is dat lang? Als je iedere wakkere minuut volkomen bewust ervaart, maar niet in staat bent om wat dan ook te doen, dan is dat lang. Het lichaam van een baby put zichzelf uit met nietsdoen. Het groeit en ontwikkelt zich in een slopend tempo, en om in leven te blijven heeft het continu voeding en rust nodig. Maar Roberts brein volgde nog een volwassen slaapritme. Zijn lichaam was een vlezige cel van zestig centimeter lang. Hij kon zich niet verbinden met de wereld, noch met taal, noch met handelen. Als hij

controle over zijn hart had gehad, dan had hij het stilgezet. Niets kon erger zijn dan dit.

Dit was de hel. Dit lichaam was de hel. Hij was de hel.

Maar hij ging niet dood. En hij had zijn gedachten nog. Hij controleerde het. *Ik ben Robert Palladino*, zei hij tegen zichzelf. *Vier plus zeven is elf.* Ja, hij kon nog denken. *Ik word niet gek*, besloot hij. *Dat sta ik niet toe.* Hij zette door, brak de eigen wil die zijn spieren leken te hebben, en onderwierp dit lichaam aan zíjn wil.

Beweeg, zei hij tegen zijn arm, en er gebeurde niets.

Beweeg, zei hij tegen zijn arm, en de arm trilde.

Beweeg, zei hij tegen zijn arm, en de arm bewoog.

God, het lot, Satan of de dood, of wie hem dit dan ook had aangedaan, had nog niet gewonnen. Zijn leven en zijn lichaam waren hem afgenomen, maar dit kleine lichaam was van hem.

Zodra hij enige controle over zijn spieren had, moest hij wachten op een kans om te communiceren. Zijn 'ouders' waren geen slechte mensen, dat had hij meteen aan ze gezien. Hij maakte zich geen moment druk om hun reactie, alleen om zijn kans. Die ging komen. En was gekomen, in de vorm van een tweedehandsdekbedovertrek. Voor de eerste keer in zijn tweede leven was hij niet meer alleen.

Die dag veranderde alles, die dag was zijn triomf. Stephen en Amanda waren de kamer uit gelopen om

te overleggen, zich nu bewust van het feit dat hun baby hen kon verstaan. Misschien moest hij nog eens proberen te praten? Had hij zich te snel daarbij neergelegd? Hij had weinig besef van tijd meer, die twee maanden waren eeuwen in zijn herinnering. De wereld was zoveel groter, en de tijd ook. Twee maanden Jimmy Powell waren langer dan tweeënveertig jaar Robert Palladino. Hij dacht aan zijn eigen naam, hij concentreerde zich intens op hoe die hoorde te klinken.

'Aaheh,' produceerde zijn stem.

'Hayer.' Dat was al iets beter.

'Howot.' Het probleem zat in zijn onderkaak. Die hoorde met elke lettergreep een stukje te zakken, maar er zat een korte vertraging in de reactie van die spier. Het ging heel, heel moeilijk worden. Maar nu had hij de hulp van twee volwassenen. *Ik krijg het terug*, dacht hij. *Ik ga zorgen dat ik alles terugkrijg. Al kost het me nog eens tweeënveertig jaar.* Nog even gingen zijn gedachten uit naar de twee mensen die in de woonkamer zaten. Een zwaar kruis was op hun schouders gelegd. Maar gelukkig konden ze het samen dragen. En met die gedachte viel hij in slaap.

5

'Zullen we voor hem bidden?' vroeg Stephen.

'Kom nou,' schamperde Amanda. 'We zijn toch helemaal niet gelovig?'